

so jih apostoli določili za oskrbovanje siromakov (Apd 6). Ta svetnik velja za prvega med diakoni, ne samo zato ker je v sv. pismu med njimi imenovan na prvem mestu, temveč tudi zaradi svoje modrosti.

Prešeren torej pravi Metelku, recimo, da je med homeopati najbolj dobrodušen in najbolj moder, vsekakor pa poudarja, da je izmed njih prvi mučenik, saj je prav mučeništvo sv. Štefana tudi laiku najbolj znano.

Iz zanimivih Pisem o homeopatiji, knjižici, ki jo je izdal dr. Atomyr 1833 v Lipskem, izvemo med drugim, da so se ljubljanski zdravniki pritožili pri škofjskem ordinariatu zoper homeopate-duhovnike; njih pritožba se začneja tako: »Kaplan Potočnik, profesor Metelko in stolni dekan Jerin so se združili v klub, katerega namen je izpodkopavati ugled racionalnih zdravnikov...« Atomyrova knjižica je v začetku 1834. leta povzročila v Ilirskem listu popravek protomedikusa Schneditza in izjavo stolnega dekana Jerina. Metelko pa se — kakor v abecedni vojski — sam ni oglasil in tudi njegovega imena ne beremo več v tej zvezi (prim. Pintar, LZ 1909, 556 in Ilirski list 22. in 29. III. 1834); vendar je moral biti med vodilnimi homeopati.

Metelko ni bil skop; njegova dobrotelost se je pokazala med drugim prav leta 1836.: tedaj je izročil mestnemu starešinstvu 500 goldinarjev za uboge zanemarjene otroke (Marn, Jezičnik IX—XI. 57). Da je bil odprte glave, priča vse njegovo delo; brez dvoma je bil izmed homeopatov najbolj bister in moder. Metelkovo mučeništvo pa je treba tako razložiti, da je postal prva žrtev Prešernovih zabavljic, zlasti Soneta o kaši. — Velja še pripomniti, da je Prešeren tudi v pismu Čelakovskemu 29. IV. 1835 segel po metonimiji z verskega področja, ko je imenoval Metelka »abc- ali abd-mesijo«.

Prešeren je torej, se zdi, leta 1836. z zgornjim posvetilom Krsta ponudil roko svojemu nekdanjemu nasprotniku. Storil je to tem laže, ker je bil Metelko morda trmast, ne pa zloben in omejen kakor drugi Prešernovi nasprotniki v duhovskem oblačilu. Tudi so bili v boju s Prešernom in Čopom bolj metelčičarji ko sam Metelko. Sicer pa je ob izidu Krsta boj proti metelčici bil stvar preteklosti in v Prešernu se je marsikaj spremenilo. Tu se spomnimo tistega toliko kratov citiranega mesta v pismu Čelakovskemu 22. VIII. 1836, ko pravi pesnik, da si je s Krstom hotel pridobiti naklonjenost duhovščine, da so duhovni gospodje tokrat bili z njim zadovoljni in da so pripravljeni odpustiti mu prejšnje grehe.

Zanimivo je tudi, da Prešeren v Poezijah ni objavil epigrama Abecedarju (v Čbelici III: Nečimurni up), ki meri na Metelka, dasi je prvotno stal v rokopisu.

Sprašujem se, ali se ne skriva kaj več za obliko *Stépanu* namesto navadnejšega *Stefanu*, vendar ima sodobni Murkov slovar (1832) *Stefan* in *Stepan*, a v Metelkovi slovnici sem zasledil samo *Stepanjo vas*.

Res se opira ta razlaga predvsem na dejstvo, da je primerék Krsta z zagonetnim posvetilom Metelkov; besedilo samo po sebi bi dopuščalo še druga uganjanja. Vsekakor pa priča nova najdba, da se bo dalo iztakniti še to in ono, kar bo našemu prvemu prešernoslovcu dr. Fr. Kidriču pomagalo, da bo v novi izdaji Prešernovih poezij čim popolneje pokazal snovanje našega velikega genija.

Mirko Rupel

POPRAVKI IN DOSTAVKI K CANKARJEVI BIBLIOGRAFIJI

Z namero, da bi olajšal trud bodočim urednikom nove izdaje Cankarjevega zbranega dela, priobčujem nekaj popravkov in dostavkov k C. bibliografiji, objavljeni v jubilejni brošuri »Ivan Cankar, glasnik naših dni« (SKZ 1946). Štefka Bulovec, ki je sestavila imenovano bibliografijo, je namreč prezrla nekaj C. stvari, nekaj pa jih je pripisala — deloma po krivdi pisca teh vrstic — Cankarju, dasi niso njegove. Kar se tega zadnjega dejstva tiče, je treba na vsak način izločiti nekatere feljtone, ki sem jih sam v LZ 1938, 276 zmotno prisodil

Cankarju, a jih šele v CZ 1945, 82 preklical in s tem zavedel Bulovčevo, da je moje zmote iz LZ vnesla v C. bibliografijo, medtem ko držijo edinole navedbe v CZ 1945, v čemer soglaša z menoj tudi dr. Izidor Cankar. Spisi, ki se pomotoma navajajo kot Cankarjevi, so naslednji:

S: Grajska lipa (C.), 18. marca 1895. — Bogat (Karol Zima), 1. decembra 1897. — Simplicij Prepeličar (Zima), 2. septembra 1899. — Poročilo (K. Zima), 14. avgusta 1900.

Mb Straža 1909: Vrnitev, 21. julija. — V jesenski megli, 15. in 15. septembra.

Poleg tega se je našel v novejšem času še nov material, ki doslej ni bil v evidenci literarnega zgodovinarja. Najprej objavljam popravke za nekatere netočnosti, ki so se vtihotapile v C. bibliografijo, nato pa sledi dostavek izpuščenih stvari z nekaterimi opombami.

1. POPRAVKI

- 1892 Junaška pesem iz naših dni. Spada pod značko: 1895.
1893 Romanca o cvetici. Spada pod značko: SJ IV (1941).
Svoboda. Celotna pesem 28 kitic je objavljena v SJ II (1939), 172—3.
Ivan Kacijanar. LZ, 461—3 (prav: 641—3).
SJ IV (1941). Nauk o ljubezni (prav: Nauk ljubezni).
Stari Znoj. Manjka navedba psevdonima: Trošan.
1894 LZ: Morala (Črtica). Manjka navedba psevdonima: Trošan.
Pri nas (Črtica). Manjka navedba: II. zv. CZS: paginacija: 17—23 (prav: 36).
1895 LZ: za vse pesmi manjka navedba psevdonima: Trošan.
Odgovor na Dermotovo kritiko mojih pesmij, 7. febr., in Kritika o Kržetovih »Lovcih«, 8. febr., spadata pod značko: 1896.
1897 SN: Ana (prav: Ada). Vinjeta. — »Mož pri oknu«: naslov ima narekovaj. Narisal sem nekaj podobno tvojo: Faksimile rkp je prvi objavil dr. Iz. Cankar, CZS I (1925), str. XXI.
1898 S: Pričakovanje (Ivan Gradar), 22. sept. (prav: 28. sept.).
SN: »Jadace«. Naslov ima narekovaj. — Stara pesem. Na koncu naslova dodaj: Uglasbil Viktor Parma. — Klarice (prav: Klarica) na vojaških vajah.
1899 Erotika: Salvina (prav: Slavina).
Vinjete: Ti sam si kriv! Prva objava: Mladost (Dunaj) 1898, 209—15.
1900 Der Süden: Die slovenische Literatur seit Prešeren. (Anonimus) odpade, ker je članek nepodpisan. Dodaj: III. Nr. 64—5 (28. apr., 5. maja).
S: Njegova Visokorodnost v Beli vasi (prav: Nj. visokorodnost).
1901 SN: Almanahovci. Dodaj: (I. C.).
Život (Zgb.): Ob zori. Knj. II. (prav: III.).
1902 Zjutraj v peklu (prav: ... v parku; ista napaka je v abecednem kazalu). CZ 1921, 75 (prav: 76).
1903 Sn II: Sreča. Dodaj: Novela.
SN: Prijateljica. Zaljubljena fantazija. Dodaj: 7., 9.—11. marca.
1904 KK XI: Križ na gori. Dodaj: Ljubezenska zgodba.
Sn III: Študija o gledišču (prav: ... v gledišču).
1905 INKol za 1906: Martin Skočir in Anastasius Schiwitz (prav: ... von Schiwitz), 96—1077 (prav: 107).
NZ: Še en simbol. Dodaj: Na Dunaju, 15. sept.
1906 Nina. 46 str. (prav: 146 str.).
NZ: Izjava. Dodaj: Na Dunaju, 8. avg.
1907 Pismo Frid. Juvančiču od 20. okt. (prav: 30. okt.).
1908 RP: Domovina. 23. maja. Dodaj še datuma nadaljevanja: 27. in 30. maja.
Trubar in Trubarjeva slavnost (prav: ... Trubarjeve slavnosti).
1910 SN: Naši umetniki. 21. (prav: 22.) marca, ... Referira ...
Rojen 10. maja 1876... (Ogrodje za avtobiografijo iz 1910: prav., 1912).
Prim. CZS XVI. 335.
1912 SN: Soba (prav: Sova). 12. maja.

- 1913 SN: Rumene rože. 2. jul. (prav: 5. jul.).
KolMD za 1914: Naš laz. 38—9. Dodaj avtorjevo značko: * * *
- 1915 SN: Verovšek. Dodaj: Anton... Listek.
- 1917 Telesne vaje stražnika. 257 (prav: 247—8).
- 1918 Književni jug: Brlnčkov Miha in Tičkov Grega. 1. marca. Dodaj: knj. I. 175—7.
- 1923 Hlapec Jernej in njegova pravica. V desetih (prav: devetih) slikah za oder priredil Milan Skrbinšek.

2. DOSTAVKI

- Življenje naj bode Vam srečno (Pesem iz 3. razreda realke, posvečena 1891 Urški Čempuhovi, roj. Steržinar, por. Grampovčan). — Obj. dr. Janko Grampovčan, Močilnik 1940 (I), št. 2, 17. (Faksimile rkp na posebni prilogi med str. 40 in 41; na obratni strani posnetek C. votivne risbe velikosti 33 × 22 cm iz 1889. Risba je na evangelijski strani glavnega oltarja v cerkvi na Brezjah.)
- Vrabcem spomladi (Pesem). — Večerni sprehod (Pesem). — Čudna cvetlica (Sonet). — Vse tri pesmi je obj. Cvetko Golar s pripombo, da so iz l. 1891, ko je bil C. dijak 3. raz. realke. Novi rod (Trst) 1922 (II) 33, 99, 129.
- Materino oko (Pesem). — Obj. Matej Mikuž s pripombo, da jo je C. zložil 20. svečana 1893 in da si jo je prepisal iz njegove beležnice kot dijak. Novi rod (Trst) 1925—26 (VI), 202.
- Materi. Črtica. — Obj. Matej Mikuž s pripombo, da je iz 1893 in da si jo je prepisal iz C. beležnice kot dijak. Novi rod (Trst) 1923 (III), 41. (Ponatis: Mentor 1937—8, 233.)
- Spominjaj se šole! (Parodija na Prešernov sonet »Memento mori!«) — Po izgubljenem C. zapisku iz 1893 po spominu zapisal in obj. Fr. Ločniškar. Mladika 1921 (II), 16.
- Ponočna tišina je meni ljuba. (Petošolec.) — RK (Dijaška priloga) 1893, (V), 33—4.
- Za slovó. (Pesem z dne 29. jul. 1895., zapisana v album C. znanke Ide Božič-Wunderjeve, obenem z risbo s tušem »V spomin« — motiv iz Močilnika.) — Obj. Danilo Gorinšek, Odmevi 1930 (II), 19—21. (Risba, 19; faksimile rkp, 20—1.)
- Pod jasnim solncem rdeča roža... (Pesem z risbo iz jun. 1897 s podpisom: I. C., stud. phil.) — Obj. Martin Benčina, Umetnost 1939/40, 164.
- Miha. (Spisal Anton Grom.) — Vrtec 1898, 124—6.
- Zbolela je na smrt! (Spisal Tone Grivar.) — Vrtec 1898, 142—3.
- Ti sam si kriv! Načrt za novelo. — Mladost (Dunaj) 1898, 209—13.
- Vpis v spominsko knjigo Jadvice Erzinove 23. nov. 1898. — Obj. dr. Rudolf Marn, LZ 1939, 8—9.
- V spominsko knjigo ge. S. N. Na Dunaju, 16. maja 1904. — Obj. dr. Č. N., LZ 1941, 40.
- Še enkrat trnovska procesija. — RP 3. jun. 1907.
- Vaš tabor je socijalna demokracija! (Iz C. volivnega oklica 1907.) — Prvi majnik 1919, 27. (Ponatis odlomka: Naprej 6. dec. 1924.)
- Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Opis oseb. — Gl. L 1921/22, št. 11, 19—21; pismo Frid. Juvančiču z dne 30. okt. 1907.)
- Urlaub. (Hrvatski prevod, ki je izšel pred slovenskim originalom!). — HrvDk (Srj) 22. apr. 1908. — Prim. DS 1920, 51.
- Trubar in Trubarjeve slavnosti. — Delavski list (Trst) 5., 12., 19. jun. 1908. — Prim. Novi svet 1947, 40.
- Prišel sem k nji pod noč... (Pesem z dne 1. jul. 1908.) — Obj. Historicus-Anton Kristan, Pod lipo 1926 (III), 42.
- V album. (Neimenovanemu slovenskemu delavcu na Dunaju iz l. 1908/09.) — Obj. Marjan Telatko, Zora (Srj) II, 1. jan. 1939, 22.
- Jesenski psalm. (Pesem iz 1909.) — Odmevi 1930 (IV), 13. (Prim. CZS XIV. 296 in CZ 1945, 76.)

- Zanimiva izjava na naslov Karla Linhart. — NDK (Celje) 18. nov. 1910. (Ponatis: S: 19. nov. 1910 in Mb. zadr. Kol. za 1936, 77.)
- Izjava (o Kraigherjevi »školjki«). — SN 5. jan. 1911.
- Josip Murn-Aleksandrov. Predavanje z dne 11. dec. 1911 (Posnetek). — SN 12. dec. 1911.
- Izjava I. C. pred sodiščem 9. maja 1913. (Po uradnem zapisniku.) — CZ 1921, 151—2.
- Vpis v spominsko knjigo na Vrbi: a) maja 1914, b) 31. jul. 1918. — Obj. dr. Jože Rus, Slovenija 9. dec. 1932.
- O pomlajenju in prerobenju III. — Naprej 8. maja 1918. Prim. Dušan Kermavner, Urednikove dopolnitve, v knjigi: Dr. Henrik Tuma, Iz mojega življenja. Lj. 1937, 457—8.
- Domačija. Mladi rod I (15. dec. 1945). Tehn. Matajur 4—5, druga tehn. 3—5. — Prim. Štefka Bulovec, Ivan Cankar — glasnik naših dni. Dopolnila in popravki. (Str. 1.)

Vrsta doslej še neznanih tiskanih C. spisov s tem nikakor ni zaključena. Neraziskano je še njegovo sodelovanje pri dunajskih časopisih »Neues Wiener Journal«, ako drži navedba v CZ 1945, 66, in »Information«; prav tako tudi ni znano, ali je Cankar sprejel ponudbo urednika petrograjskega dnevnika »Novoje Vremja«, da bo zanj prispeval podlistke. (Naš list 3. jul. 1906.)

Posebno pripombo zasluži pesem v ženskih asonancah »Materino oko« in črtica »Materic. Zanimivo je, da sta obe stvarci prav za prav ena celota, predstavljajoča dijaško nalogo, ki jo je v »Dijaški prilogi« RK 1892 (IV), 115 razpisal dr. Anton Mahnič na 7. mestu. Mislim, da se ne motim, če trdim, da se prav na to Cankarjevo nalogo nanašajo Mahničeve besede: »Isti mladi petošolec spet prav nežno in gniljivo opeva moč *materinega očesa*. Pravim pa v »opeva«, ker dve tretjini naloge je spisal v gladkih verzih; pa tudi kar je v nevezani besedi, je res prav poetično milo. Ker smo vže zadnjič »materino oko« od nekega drugošolca natisnili, smo za zdaj to prelepo nalogo izpustili. Mlademu pisatelju pa iz srca čestitamo.« (Dijaška priloga RK 1893 [V], 18.) Priobčevalec pesmi Matej Mikuž pripominja, da je C. »Materino oko« zložil 20. svečana 1893, Dijaška priloga z Mahničevimi besedami pa je izšla konec aprila istega leta. Tudi po razmerju obsega obeh sestavkov se Cankarjeva naloga ujema z Mahničevimi navedbami, ker je pesem v resnici približno še enkrat daljša kakor prozaični sestavek. Nalog z omenjenim naslovom je Mahnič prejel vsega skupaj troje, od katerih je eno (nekega drugošolca) natisnil, drugo (nekega četrtšolca) pač omenil, a ne objavil. Če torej priznamo C. nalogo kot tretjo, moramo pripisati C. avtorstvo še nalogi z naslovom »Ponočna tišina je meni ljuba« (Dijaška priloga RK 1893, V., 33—4), katero je po Mahniču napisal isti petošolec kakor »Materino oko« v verzih in prozi. Za to nalogo pravi goriški urednik, da se »izraža v nji rahlo čustvo in neprisiljena fantazija« (Dijaška priloga RK 1893, V., 18). Razen tega je C. poslal Mahniču še nalogo »Pozdrav spomladin«, ki pa ni bila priobčena. O njej urednik sodi: »Slika prav živahno, beseda je krepka in vendar milo gladka.« (Dijaška priloga RK 1893, V., 38.)

Cankarjevo avtorstvo je treba pripisati razen dvema spisoma, ki jih je na novo ugotovil dr. Iz. Cankar, še dvema črticama: Miha (Spisal Anton Grom), Vrtec 1898, 124—6, in »Zbolela je na smrt!« (Spisal Tone Grivar), Vrtec 1898, 142—3. V prvi je C. podal osnutek kasnejšega svojega večjega spisa »Smrt in pogreb Jakoba Nesreče« in še pozneje I. poglavja črtice »Brlinčkov Miha in Tičkov Grega«. Druga črtica pa je obdelava motiva, ki ga je razvil že v feljtonu »Ura« (S 1. in 2. avg. 1896). Pripominjam, da je psevdonom Tone Grivar ime glavne C. osebe v »Novem življenju«, kakor je sploh C. imel večkrat navado, da je za svoje psevdonime rad jemal imena svojih »junakov«. (Prim. psevdonom Ilakar v feljtonu »V čakalnici« z imenom glavne osebe iz »Romantičnih duš«, ali psevdonom Mak po osebi iz feljtona »Na Drenovem«.)

France Dobrooolje